

YEREL YÖNETİMLER VE SOL Yerel yönetimlerin dünya ölçeğinde demokrasinin ve aydınlanmanın beşiği olmasını, hizmet önceliğinin kent emekçilerine dönük olmasını sağlayan, sol hareketlerdir. Sağ hareketler açısından ise yerel yönetimler, rant kovalama pratiğinin yerel ölçekli staj yerleridir. Kuşkusuz bu genellemeler, her genelleme gibi, mutlaklıkları değil de ağırlıklı olan eğilimleri işaret ettiği ölçüde yol gösterici değere sahiptir.

Kapitalist sistem içinde kabaca üç farklı siyaset yerel yönetimleri (kısaca belediyeleri) yönetmektedir: Sosyalist belediyecilik, sosyal demokrat belediyecilik ve sağ partilerin belediyeciliği. Sistemin merkez ve çevre ülkelerinin farklı konumları da ayrıca değerlendirmeye alınmalıdır.

Merkez ülkelerde sosyalist sol açısından, ilk zamanlarda, yerel yönetimler merkezi iktidarın alternatif mekanları olarak ve hatta ona ulaşmaya bir hazırlık evresi olarak tanımlanmaktaydı. Ancak kapitalist sistemin egemenliğinin kırılmaması ve yerelden başlayarak merkezi iktidarın fethinin pek mümkün olamadığının görülmesi, bu arada siyasi coğrafyaların yerel düzlemlerde tarihsel parçalanmışlığının genellikle aşılammaması gibi nedenlerle bu iddialar yerine siyaset alanında tutunma alanları olmaya doğru bir evrim geçirdi.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde sosyalist/komünist partilerin metropol kapitalist ülkelerde merkezi iktidarı paylaştığı dönemler de oldu, ancak uzun sürmedi. İtalyan Komünist Partisi'nin (İKP) tüm gücüne ve büyük metropolleri uzun süre başarıyla yönetme kapasitesine rağmen, merkezi iktidara ortak olması, gladyo gibi araçları da kullanan hegemon gücün perde arkasından müdahaleleriyle, her dönem engellendi. Halen gerileyen gücüne rağmen komünist/sosyalist partiler, kapitalizmin merkez ülkelerinde yerel yönetimlerde görece daha fazla varlık göstermektedir. Büyük kentleri alamadıkları durumda, düşük gelirli emekçilerin yoğun yaşadığı büyük kent çeperlerindeki belediyeleri ve güçlü oldukları bölgelerdeki taşra belediyelerini koruyabilmekteler.

Yerelden gelerek merkezi iktidarı fethetme örnekleri, kapitalist sistemin hakim sınıfı olan sermaye partilerinden yani sağdan gelmiştir. Paris belediye başkanlığından gelen Chirac'ın cumhurbaşkanlığına kadar tırmanması bunun bir örneğidir ama bu, Fransız siyasal sisteminin özgünlüğüyle de ilişkilidir. Fransa'da çeşitli siyasi konumların tek elde toplanabilmesi (hem belediye başkanı hem parti başkanı hem bakan/başbakan gibi) mümkün olabildiğinden bu tür örnekler istisnâ değildir.

Bir siyasal İslam hareketinin metropol belediye başkanlığından gelerek cumhurbaşkanlığına

kadar yükselme örneğini Ahmedinecad da İran'da vermişti. Buna karşılık, bir çevre ülkesinin laik cumhuriyet rejiminde, bir metropol belediye yönetiminden gelen kadroların merkezi iktidarı tümüyle ele geçirmesi ve İslamcı bir rejim inşasına koyulması sıradışı bir örnektir. 1994'te Refah Partisi'nin, kılıpayı kazandığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi üzerinden 1995 genel seçimlerinde birinci parti çıkabilmesi; dönemin belediye başkanının 2001'de kurulan AKP'nin yükselişinde oynadığı özel konum ve ülkenin 10 küsur yıllık kaderine hakim olacak bir politikacıya dönüşmesi de sıradışıdır. Kuşkusuz bu sürecin çalışmasında hegemon gücün tercihleri de önemsiz değildir.

Sosyal demokrasi, sosyalist programa sahip hareketlerden farklı olarak, kapitalist sistem içi bir harekettir. Bu niteliği nedeniyle sistemi içinden dönüştürmeye çalışır; yani sisteme daha fazla toplumsal içerik kazandırmaya, kentsel alanın düzenlenmesinde daha demokratik, çevreye, doğaya daha saygılı programlar oluşturmaya yönelir; insan hak ve özgürlüklerine ve sosyal dayanışma ağları kurmaya öncelik verir.

Sosyalist sol ve sosyal demokrat belediyecilik, uygulama programları temelinde giderek buluşmaktadır. Fransa gibi iki turlu seçim sistemlerinde, sosyalist/komünist ve sosyal demokrat partiler arasında ikinci tur ittifakları da yaygın olarak oluşturulmaktadır. Merkez ülkelerde sosyal demokratların merkezi iktidarı yönetme fırsatları da az değildir. Ancak merkez ülkelerde sosyal demokrasinin neo-liberal programlara angaje olması ve sistemin küresel çıkarlarının sözcülüğünü yapmaya yönelmeleri nedeniyle, orada da solda olmanın farkını vurgulamak merkezi yönetimden çok yerel yönetimlerine düşmektedir.

Bu arada sağ belediyeciliğin de giderek sosyal belediyecilik alanına el atması nedeniyle, sol belediyeciliğin sağ belediyecilikten farkını toplumun açıkça algılayabilmesini sağlama çabalarının önemini arttırmaktadır. Sermaye açısından kentsel mekanın kapitalist birikimde giderek artan bir öneme ve metalaşmaya konu olması, sağ-sol belediyecilikleri bazen benzeştirir bazen de yaklaşım farklarını büyütürken, sol belediyeciliğin de kendini bu bağlamda yeniden sorgulaması ve tanımlamasını zorunlu kılmaktadır. Gezi Direnişi'nin en azından bunu öğretmiş olması gerekir.